

Chavez' verloor zijn referendum nipt. Dat was het gevolg van het feit dat zijn aanhangers massaal thuis bleven. Waarom? Ten eerste, omdat veel mensen niet begrepen of accepteerden waarom dit referendum noodzakelijk was. De maatregelen die te maken hadden met de (lengte van) de werkweek en enkele andere voorstellen voor sociale hervormingen hadden gewoon door het bestaande parlement genomen kunnen worden. Het eerste belangrijke onderwerp van de grondwetswijziging was de afschaffing van de restrictie op het aantal termijnen van de president (dat zou leiden tot een situatie die in de meeste Europese landen normaal is). Het tweede was de beweging richting 'een socialistische staat'. Over het laatste is simpelweg te weinig met en door de basis van de Venezolaanse samenleving gediscussieerd en gedebatteerd.

Edgardo Lander zei het zo: 'Voordat wij stemmen voor een grondwethervorming die de staat, de economie en de democratie als socialistisch definieert, moeten wij burgers het recht hebben mee te praten en denken over deze definities. Wat wordt bedoeld met de term socialistische democratie? Op welke manier zijn deze anders dan de staten, economieën en democratieën van het 20e eeuwse socialisme? Dit gaat niet over semantiek, maar over de belangrijkste beslissingen over de toekomst van ons land.'

De kritische maar solidaire journalist Greg Wilpert, wiens website venezuelanalysis.com de beste bron van informatie over Venezuela is, vulde aan: 'Door het hervormingsproces te overhaasten gaf Chavez de oppositie de kans hem een flinke nederlaag toe te brengen. Bovendien heeft Chavez door de snelheid waarmee hij het door wilde voeren, het hervormingsproces zelf verdacht gemaakt. Dat was de belangrijkste kritiek van de meer gematigde critici van het hervormingsproces.'

Een andere fout was dat over alle voorstellen en bloc gestemd werd. Het is heel goed mogelijk dat een deel van de voorstellen het wel had gehaald als per voorstel was gestemd. Dan hadden de hangers van Chavez' Bolivariaanse beweging ook veel effectiever campagne kunnen voeren onder gewone Venezolanen, bijvoorbeeld door door het organiseren van discussies en debatten. Zo heeft links in Frankrijk bijvoorbeeld het debat en dus het referendum over de EU-grondwet gewonnen. Het is altijd verkeerd om het electoraat te onderschatten; Chavez weet hier meer van dan de meeste leiders.

Wat moet er nu gebeuren? De president blijft tot 2013 aan de macht en wat je ook over Chavez kunt zeggen, een slome duikelaar is het niet. Hij is een vechter. Hij zal nu moeten nadenken over hoe hij het hervormingsproces in zijn land gaat versterken. Als er goed mee wordt omgegaan, kan de nederlaag van deze week een blessing in disguise blijken te zijn. Alleen al omdat de argumenten van de zogenoemde

'deskundigen' uit het westen – de Venezolaanse democratie zou dood zijn; het autoritarisme zou

hebben gewonnen – aan diggelen zijn geslagen. Een ieder die Chavez' speech waarin hij zijn nederlaag accepteerde zag (zoals ik met Mexicaanse vrienden in Guadalajara) kan geen enkele twijfel hebben: Chavez' commitment om het sociale proces democratisch in te bedden staat buiten kijf. Dat is volkomen duidelijk.

Desalniettemin, een van de zwakheden van de beweging in Venezuela is de afhankelijkheid van die ene persoon. Dat is gevaarlijk voor Chavez (één kogel kan genoeg zijn) en het is ongezond voor het Bolivariaanse proces. Er zal veel worden nagedacht in Venezuela nu. Maar de sleutels zijn een open debat waarin de oorzaken van het verlies worden geanalyseerd en een beweging richting een collectief leiderschap om te beslissen over de volgende kandidaat. Het duurt nog even, maar de discussie moet nu begonnen worden. De participatie van het volk moet verdiept worden en grotere betrokkenheid aangemoedigd. Het verlies van het referendum zal ongetwijfeld nieuwe energie geven aan de Venezolaanse oppositie en Latijns-Amerikaans rechts, maar het zou dom zijn te denken dat deze overwinning van rechts rechtstreeks tot het presidentschap in 2012 leidt. Als de lessen van de nederlaag goed begrepen worden, zal links als winnaar hieruit tevoorschijn komen.

Dit artikel is geplukt van venezuelanalysis.com. Vertaling: Paul Mepschen.